

TEMA:

Beredskap og
hjelpekorps

Side 8

ILDSJELEN:

Ble invitert på Slottet
etter 70 år som frivillig

Side 24

BURUNDI:

Rent vann gir
friske barn

Side 26

Røde Kors

MAGASINET

NR 1 - 2020

Toget ble tatt av snøskred

Hjalp 115 passasjerer på Bergensbanen

Side 11

EN ILDSJEL SLOKNER ALDRI.

Vi kan ikke ta med oss noe når vi en gang skal forlate denne verden. Men vi kan etterlate oss muligheten til å gi noen andre et bedre liv. Velger du å gi en testamentarisk gave til Røde Kors, kan du være trygg på at ditt bidrag vil komme mennesker til gode, enten lokalt i Norge eller i andre deler av verden.

Er dette noe du vil vite mer om? Ta kontakt med **Siri Antonsen**, ansvarlig for arv og testamentariske gaver, på telefon **916 21 942** eller e-post siri.antonsen@redcross.no

Røde Kors kan også være behjelpelig med gratis advokathjelp for å sette opp et testament.

Leder

Ansvar for egen sikkerhet

«Den verste snøskredsesongen på mange år»: Slik beskrev Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) vintersesongen i fjor. Fjoråret startet med den tragiske ulykken i Tamokdalen i Troms der fire mennesker omkom. Totalt ble 69 mennesker tatt av skred i Norge i vintersesongen 2018/2019, og hele 13 av dem omkom. Det er det høyeste tallet på flere år.

■ Både vi, frivilligheten og samfunnet ellers må ta dette alvorlig. Skredulykker kan ha mange årsaker, men vi må ta konsekvensene av at kunnskap om naturen, som er brakt videre fra generasjon til generasjon ikke gjelder på samme måte som før. I fjor høst presenterte Røde Kors en rapport om hvordan klimaendringene vil prege landet vårt fram mot det neste århundret. Konklusjonen er at det vil kreve stadig større investeringer og ressurser innen beredskap og redning for å sikre liv i årene framover. Dette er en utfordring på samfunnsnivå. Ressursene må kjenne hverandre før, og finne hverandre idet katastrofen rammer.

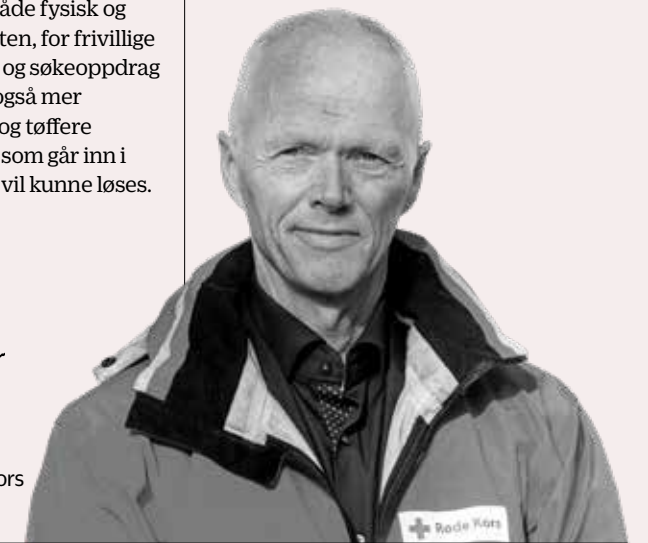
■ Beredskap starter med hver enkelt av oss. Vi kan ikke legge ansvaret på «noen andre». Når vi skal på tur, er det vi som pakker sekken, det er vi som sjekker vær- og løypeforhold, det er vi som kontrollerer

at utstyret vi har med virker som det skal. Å begrense sjansen for at det skal skje noe uforutsett, er et ansvar som hviler på oss selv.

Landsrådsleder Kjersti Løvik i Røde Kors Hjelpekorps peker på noe helt sentralt i intervjuet i dette magasinet: Omveier kan redde liv. Å våge å være den som i en gruppe sier «stopp», selv om alle andre har lyst til å nå den toppen de har satt seg som mål, kan være livsviktig. At vi har klart oss i farlige situasjoner tidligere, gir ingen garanti for at vi klarer den neste.

■ Hver eneste ulykke er en tragedie for dem det gjelder, for familier og pårørende. Lete- og redningsaksjoner kan dessuten være en tung påkjenning både fysisk og psykisk for redningstjenesten, for frivillige og profesjonelle. Våre lete- og søkeoppdrag blir ikke bare flere, de blir også mer komplekse. Det setter nye og tøffere krav til bakkemannskaper som går inn i situasjoner som ikke alltid vil kunne løses.

Robert Mood
President i Norges Røde Kors

«Hver eneste ulykke er en tragedie for dem det gjelder.»

RØDE KORS-MAGASINET
01/2020 – 100. ÅRGANG

Utgiver: Røde Kors i Norge
President: Robert Mood
Generalsekretær: Bernt G. Apeland

Ansvarlig redaktør: Øistein Mjærum
Redaktør: Marianne Wellén
Telefon: 22 05 40 00
E-post: marwel@redcross.no
Forsidefoto: Per Magne Eikeland

Design: Spoon AS
Spoon
spoonagency.no
Trykk: Panzerprint AS
Trykt utgave: ISSN 1503-5786
Digital: ISSN 1892-7971

Får dere flere Røde Kors-magasiner i husstanden, har adresseendringer eller andre henvendelser:
Kontakt kundeservice på rodekors.no

Følg oss på: [facebook.com/rodekors](https://www.facebook.com/rodekors) twitter.com/rodekorsnorge [instagram/rodekorsnorge](https://www.instagram.com/rodekorsnorge) [snapchat/rodekors.no](https://www.snapchat.com/add/rodekors.no)

Slik kan du hjelpe!
Se rodekors.no eller ring 22 05 40 00

- » Gi fast hver måned til vårt arbeid i Norge eller internasjonalt
- » Bli medlem og hjelp i ditt nærmiljø
- » Bli frivillig og gi av din tid

Det store bildet

GRESSHOPPER TRUER AFRIKAS HORN

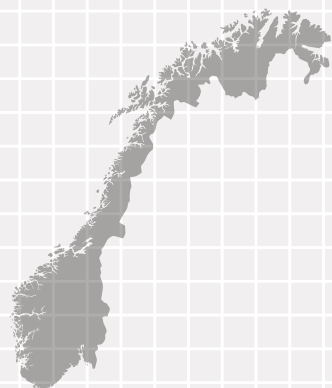
Milliarder av gresshopper raser over Øst Afrika. De enorme svermene truer matsikkerheten i noen av verdens mest sårbare land.

Ørkengresshoppene er uvanlig store og fortærer enorme mengder mat fra avlingene. En gjennomsnittlig sverm kan daglig ødelegge avlinger som kunne ha mett 2.500 mennesker.

Gresshoppene er en ekstraordinær trussel mot folks levebrød på Afrikas horn. I Somalia er matsikkerheten for 6,7 millioner mennesker truet. I Etiopia har gresshoppene rasert mer enn 430 kvadratkilometer og svermene har nå beveget seg inn i Kenya.

Røde Kors-bevegelsen jobber i alle landene som er berørt. Gjennom helsesentre og mobile klinikker overvåkes ernæringsnivå, og Røde Kors er med å koordinere og forberede det humanitære hjelpearbeidet.

RØDE KORS I NORGE

Illustrasjon: Skjermdump

Spill nødhjulsarbeider i Fortnite

Sammen med verdensmester Emil «Nyhrox» Ergquist Pedersen lanserte Røde Kors en ny kreativ modus i spillet Fortnite på Fellesverket i Oslo. I stedet for å ta liv, skal man redde sivile.

Fortnite er et av de mest spilte og innflytelsesrike dataspillene verden over. Med over 250 millioner spillere er dette en perfekt arena for Røde Kors å spre bevissthet rundt vårt arbeid.

– Spill er den viktigste fritidsaktiviteten blant ungdom i Norge, derfor ønsker Røde Kors å være tilstede på en positiv måte, sier president Robert Mood i Røde Kors.

Spillerne tar rollen som en hjelpearbeider fra Røde Kors, og må gi førstehjelp, gjenopprette essensiell infrastruktur, fjerne miner og distribuere nødhjulsartikler for å oppnå poeng – og merket «Fortnite Peace Prize».

– Det kan være like gøy som å skyte i stykker, sier Robert Mood.

Koden for å spille «Liferun» er: 1992-1013-9260

10 år med helsesenter for papirløse

I januar markerte helsesenteret for papirløse 10 års-jubileum.

Siden oppstarten i 2009 har helsesenteret, som driftes av Røde Kors og Kirkens Bymisjon, behandlet nærmere 5.000 pasienter og gjennomført over 28.000 konsultasjoner med folk fra 121 ulike land. Over 500 frivillige har bidratt til å gi helsehjelp til mennesker som ikke får noe tilbud fra det offentlige.

– På denne tiårsdagen ønsker jeg meg at dette blir det siste jubileet vi må markere for h elsesenteret for papirløse. Myndighetene må ta ansvar for å gi grunnleggende helse- og sosialhjelp til alle mennesker som bor i samfunnet vårt, sa Bernt G. Apeland, generalsekretær i Røde Kors, fra talerstolen under markeringen.

Røde Kors mener helsehjelp må betraktes som en menneskerett, og ikke som et velferdsgode. Menneskers helse må settes foran innvandrings- og økonomiske hensyn.

Foto: Rebecca Shirin Jafari

Foto: Roar Dalmo Moltubak

Jan Frode samlet inn 1,85 millioner til Røde Kors

Læreren Jan Frode Lindso (33) fra Otta har tenkt å fortsette med sin nyttårsaksjon på Facebook. Godt ute i 2020 kommer det fremdeles penger inn etter hans private initiativ.

Det begynte i 2018 da 33-åringen samlet inn penger til Unicef. Den gang kom det inn 1,3 million kroner. Før jul i fjor opprettet han innsamlingsaksjonen «Fyrverkeri med mening 2019» der han oppfordret folk til å gi penger til Røde Kors.

Axel Molin var bare 22 år gammel da han satte seg bak rattet og kjørte en av de hvite bussene. Hans innsats reddet mange skandinaviske fanger fra konsentrasjonsleirene. Bildet ble tatt under 60-års markeringen for frigjøringen.

Foto: Olav A. Saltbones

De hvite bussene

I april er det 75 år siden redningsaksjonen De hvite bussene. Andre verdenskrig gikk mot slutten, og i flere miljøer ble man bekymret for hva som ville skje med fangene i konsentrasjonsleirene ved en eventuell kapitulasjon.

Grev Folke Bernadotte, visepresident i Svensk Røde Kors, greide å få til et møte med Heinrich Himmler, sjefen for SS og Gestapo. I første omgang fikk man forhandlet seg fram til å frakte et stort antall av de skandinaviske fangene til én leir, Neuengamme, som lå noen timers kjøring fra grensen mot Danmark.

12. og 13. mars 1945 passerte 80 hvitmalte busser med røde kors på taket og det svenske flagget på sidene, grensa mellom Danmark og Tyskland. I kjøretøyene satt 250 svenske menn og kvinner; offiserer, sykepleiere, leger, bussjåfører, bilmekani-

kere og kokker. Drivstoff ble sendt med båt og 15. mars kjørte de første bussene mot Sachsenhausen.

I løpet av den neste drøye måneden ble fanger hentet også fra Neuengamme og andre leirer. Fangene ble tatt med via Danmark til Sverige, der de ble tatt i mot med jubel, gitt pleie og mat.

Antallet som ble reddet er fortsatt usikkert, trass i omfattende registrering. Anslagene ligger rundt 15 - 20.000, og etter krigen ble ytterligere 10.000 flyktninger av ulik nasjonalitet hentet til Sverige med de hvite bussene.

Bussene ble i all hast malt hvite med røde kors og svensk flagg på sidene.

TEMA Hjelpekorps og beredsskap

Skredgruppen i Lyngen Røde Kors reddet 28. mars i fjor ned 8 sveitsiske og finske skiturister fra fjellet Kavringtinden.

– Omveier kan redde liv

Ikke siden 2011 har så mange omkommet i snøskred som i 2019. Denne vinteren har skredfaren vært høy, og i 2019 mistet 13 mennesker livet i snøskred. – Å ta en omvei eller å avbryte toppturen må ikke bli et nederlag, sier landsrådsleder Kjersti Løvik i Røde Kors Hjelpekorps.

Tekst: **Roar Dalmo Moltubak**

Skredalarmen gikk 2. januar 2019 i Troms, da fire skiløpere ble tatt av snøskred i Tamokdalen. Alle mistet livet, og frivillige fra blant annet Røde Kors fikk den tunge jobben med å lete etter de omkomne i snømassene.

Året fortsatte med flere dødelige snøskred, og totalt mistet 13 mennesker livet i snøskred i vintersesongen 2018/2019. Det er det høyeste antallet siden 2011.

– At så mange døde må vi ta på høyeste alvor. Den norske fjellheimen er både utrolig vakker og i noen tilfeller livsfarlig å ferdes i, sier Kjersti Løvik, landsrådsleder i Røde Kors Hjelpekorps.

Ni av de omkomne i fjor var skiløpere, flere av dem med mye erfaring fra toppturer. Løvik mener en gruppedynamikk som gjør det vanskelig å si "stopp" noen ganger kan være en risikofaktor.

– Når man som gruppe har satt seg et ambisiøst mål om å nå for eksempel en topp, kan det være van-

Kjersti Løvik

Landsrådsleder i Røde Kors Hjelpekorps

skelig å være den som foreslår å avbryte turen, men omveier kan redde liv. Våg å si at "nei, nå går vi en annen rute" eller "denne turen tar vi en annen dag", oppfordrer Kjersti Løvik.

Planlegg alternative ruter

Gjentatt eksponering for risiko kan også være en faktor som gjør at man tror man har bedre kontroll enn man har i vinterfjellet.

– Hvis man har tatt høy risiko gjentatte ganger og det har gått bra, kan det være lettere å flytte grensene. Kanskje har man en falsk opplevelse av at man er trygg, mens man egentlig har hatt flaks, mener Løvik.

Landsrådslederen understreker at hun ikke ønsker å begrense folks iver etter spektakulære naturopplevelser, men at det å planlegge for alternative ruter må bli en del av de faste forberedelsene til tur.

– Blir man usikker på om terrenget man er på vei inn i er skredsikkert, er det bedre å snu. Hvis man da allerede har et godt alternativ til den mer krevende turen, kan dagen bli vel så bra som om usikkerhet i deler av gruppen preger turen.

Fjellvettreglene

Vi ferdes mer ute i naturen, og vi bruker den på stadig flere måter. Fjellvettreglene hjelper deg å planlegge og gjennomføre en fantastisk tur – som også er trygg. Fjellvettreglene er utarbeidet av Røde Kors og Den Norske Turistforening (DNT) og ble oppdatert i 2016. Dette er råd til deg som skal på tur – uavhengig av sesong.

1

Planlegg turen og meld fra hvor du går

2

Tilpass turen etter evne og forhold

3

Ta hensyn til vær- og skredvarsel

4

Vær forberedt på uvær og kulde, selv på korte turer

5

Ta med nødvendig utstyr for å kunne hjelpe deg selv og andre

6

Ta trygge veivalg.

7

Bruk kart og kompass.

8

Vend i tide, det er ingen skam å snu

9

Spar på kreftene og søk ly om nødvendig

Foto: Eivind Sørli

På Finsekurset som arrangeres hvert år, utdanner Røde Kors morgendagens ledere innen søk og redning. Her må deltagerne blant annet gjennom en rekke realistiske øvelser og sove i snøhuler på vidda.

Seks tips for å unngå snøskred:

1. Les snøskredvarselet for ditt område. Sett deg inn i hva de ulike faregradene og skredproblemene vil bety for din ferdsel i skredterreng.
2. Planlegg turen din hjemme – legg opp til tur etter vær- og snøforhold, og etter turgruppens erfarings- og kunnskapsnivå.
3. Følg med på de faretegnene på snøskred naturen gir deg: ferske skred, sprekker i snøoverflaten, drønn fra snødekket ved belastning.
4. Ha gode ferdselsrutiner. Gå i skredutsatte områder én og én eller hold god avstand til hverandre. Stopp/vent kun på trygge stoppesteder – steder hvor du ikke kan løse ut skred og hvor du ikke kan bli tatt av skred ovenfra.
5. Vær i stand til å gjenkjenne snøskredutsatt terreng. Hvor kan det gå skred, og hvor langt kan skredet gå?
6. Gjør alltid gjennomtenkte veivalg – still deg selv spørsmålet "hvorfor kan jeg ferdes her"?

Det er særlig skredfare ved:

- Mye snø og vind de siste to-tre dagene.
- Brudd og lyder i snødekket (drønn).
- Ferske skred i nærheten.
- Plutselig mildvær.
- Kuldeperioder etterfulgt av nedbør i form av snø. Streng kulde skaper rimlag på snøens overflate, som selv små mengder snø kan skli på.
- De fleste ulykkeskredene i fjellet skjer når det er tørr snø som har blitt vindtransportert.

Foto: Lyngen Røde Kors Hjelpekorpset

Skred av nye frivillige

Lyngen Røde Kors Hjelpekorpset i Troms har de siste tre årene aktivt rekruttert klatrere, fjellguidere og skikjørere for å styrke den frivillige redningstjenesten.

Tekst: Roar Dalmo Moltubak

Vinteren 2020 har Lyngen Røde Kors 32 frivillige med bred fjellerfaring på alarmlisten for fjellredning vinterstid.

– Vi har rekruttert aktivt både i klatremiljøer og blant guider. Dette er folk med god erfaring innen klatring, isklatring, skikjøring og toppturer, det vi kaller bratt kompetanse, sier korpssleder Daniel Larsen.

For noen år siden besto Lyngen Røde Kors av rundt 10 stykker som kunne gjennomføre fjellredning vinterstid. Nå er de altså tre ganger så mange.

– Gevinsten er stor. Vi får nå bedre beredskap

Lyngen Røde Kors har på få år tredoblet antallet aktive frivillige som kan delta i fjellredning.

Daniel Larsen

Korpssleder i Lyngen Røde Kors Hjelpekorpset

samtidig som belastningen blir mindre på hver enkelt. Det at vi har rekruttert fra ulike miljøer gjør at vi også får en bredere kunnskap og erfaringsgrunnlag inn i korpset, sier Larsen.

– Hva forteller de nye om hvorfor de ønsker å være en del av hjelpekorpset?

– Motivasjonen til de fleste er at de ønsker å hjelpe til der det trengs. De vil bruke sin kompetanse til nytte for samfunnet og stiller derfor opp, sier korpsslederen.

Påskan 2018 var Lyngen Røde Kors Hjelpekorpset helt avgjørende for at en større gruppe skiturister ble reddet ned fra det stupbratte Kavringtinden.

Slike hendelser, som også når nasjonale medier, bidrar til oppmerksomhet rundt hjelpekorpset og til at flere blir nysgjerrige på hva det vil si å være frivillig.

– Det vi erfarer her er at større hendelser og omtale av dem, øker pågangen av folk som ønsker å gi av sin fritid for å hjelpe andre, mener Larsen.

Røde Kors på vakt i påskan

I påskan bemanner Røde Kors Hjelpekorpset ca 150 vaktstasjoner med rundt 1.200 frivillige i forhøyet beredskap, mens flere tusen er i vanlig beredskap landet over. Påskan 2019 deltok frivillige i 194 oppdrag, hvorav ett omhandlet snøskred. Røde Kors Hjelpekorpset behandlet 464 skader i påskefjellet i fjor.

Hjalp 115 passasjerer

Et stort snøskred traff Bergensbanen på vei over Hardangervidda i slutten av februar. Frivillige fra Røde Kors var med på å spa løs toget med 115 passasjerer om bord.

Tekst: Marianne Wellén Foto: Per Magne Eikeland

Det var en tung jobb og vi brukte noen timer på å spa fram det 2 300 meter lange toget. Snøen var tettpakket langs sidene av toget der skredet hadde truffet, forteller Per Magne Eikeland som sammen med ni andre fra hjelpekorpset og mannskaper fra politi og brannvesen fikk toget løs.

Det var lørdag kveld og Eikeland hadde nettopp ankommet Finse for å arrangere det årlige Finsekurset der Røde Kors Hjelpekorpsets utdanner ledere i søk og redning i vinterfjellet.

– Vi hadde nettopp lagt oss da alarmen gikk og vi i staben ble varslet om at et tog hadde kjørt inn i et skred og at en eller to hytter også var tatt av skredet, forteller han. Ute var det full storm og snøføyke.

Ingen var tatt av skredet

– Da vi kom fram til toget så vi at det var truffet i siden av skredet og det lå bygningsrester og innbo overalt. Lavinehunder kom til rasområdet, men heldigvis var det ingen tegn til at det hadde vært folk i hyttene, forteller han.

Lokomotivet som de kom med prøvde å trekke toget løst.

«Heldigvis var det strøm i toget og ingen ruter ble knust i møtet med skredet.»

Per Magne Eikeland

Frivillige fra Hjelpekorpset spadde ettermiddagstoget fra Oslo løs fra snøskredet.

– Men det hadde ikke nok kraft, og toget sto fort satt bom fast. Da begynte vi å spa og fjerne snøen, forteller Eikeland som er aktiv i Odda Røde Kors Hjelpekorpset.

Heldigvis var det strøm i toget og ingen ruter ble knust i møtet med skredet.

– Det verste scenariet var hvis det hadde blitt strømbrudd i toget. Passasjerene hadde vanlige klær og var ikke kledd for kulde og uvær, sier han og legger til at alle om bord i toget satt stor pris på jobben de hadde gjort.

Redningstoget som kom til unnsetning ble også stående fast i snøføyka.

Reddar liv i elva

158 dagar i fjor var Sindre Kiviranta i ei elv for å trene på å redde liv. Han er med i elveredningsgruppene, som har nokon av Røde Kors sine mest utfordrande oppdrag.

Tekst: **Henning Hellebust** Foto: **Brynjar Tvedt**

Ein må bruke mange timar i elva for å bli god, seier Sindre Kiviranta, fagleiar for elveredning i Sogn og Fjordane Røde Kors.

Han loggførte 158 dagar i rennande vatn i fjor, og jobbar med å lære seg korleis rennande vatn fungerer, kva krefter ein kan bruke for å lette arbeidet, kva som er avgrensande.

For å bli god på redning i elv, må du øve på å symje i elv.

– Eg byrjar å forstå litt korleis elva fungerer, men det er framleis ein lang veg å gå for å kunne kalle seg sjølv ein erfaren elvenisse, seier han.

Det skjer heldigvis sjeldan, men av og til hamnar folk i elva. Oftast er det turistar eller turgåarar som har vore uheldige. Då er det elveredningsgruppa vert varsla. I 2019 var dei i bruk i tre aksjonar, og tilbydde sin kompetanse i fleire andre.

Krevjande geografi

I Sogn og Fjordane er geografien slik at elvene ofte er bratte, så vatnet renn fort og det er kaldt. Dessutan er det ofte bratte omgjevander, nesten uframkommeleg.

For å kunne drive effektiv og sikkert rednings-

Redning i elv er så krevjande og risikabelt at det er for spesialistar. Elveredningsgruppa Sogn og Fjordane Røde Kors Hjelpekorps får nokon av våre mest utfordrande oppdrag. Dei trenar mange timar for å lære seg korleis rennande vatn fungerer.

arbeid under slike forhold, trengs ein del spesialutstyr. Mannskapet skal dessutan vere varme og tørre, dei skal hjelm og anna verneutstyr.

Øver så mykje dei kan

Kunnskap og erfaring er minst like viktig som utstyr. Desse folka må både lære seg å lese elva, men også vere drivande gode på tau og trinser. Dei må til dømes komme seg ned i juv og få pasientar opp av juv. Dei må kunne drive førstehjelp på ein person som heng i ei bære i ei fjellside. For å meistre dette, er det øving, øving, øving som gjeld.

Samarbeid med andre

Elveredningsgruppa treng god samhandling med dei andre naudetatane, som Brannvesenet, Politiet, redningshelikopter og alpine redningsgrupper. Difor prøver dei så ofte som råd å øve saman.

– Vi har eit sterkt samarbeid med redningsheli-

Elveredningsgruppa har mange dyktige folk frå distriktet, men det er plass til fleire.

I Sogn og Fjordane er terrenget til elvene ofte bratte, og vatnet er kaldt.

Elveredningsgruppa har samhandlingsøvingar med luftambulansen og redningsdykkarar.

«Eg starta med elveredning på grunn av at dette var eit nivå opp.»

Sindre Kiviranta

kopteret i Florø, som er svært ivrige på å øve. Luftambulansen og redningsdykkarane er også nokon vi har samhandlingsøvingar med, seier Kiviranta.

Plass til fleire

Elveredningsgruppa har dyktige folk frå Nordfjord, Sunnfjord og Sogn, men det er absolutt rom for fleire. Kiviranta nemner mellom anna at det padlemiljøa rundt omkring er folk med svært mykje kunnskap om elvene, som dei gjerne kunne tenkt seg inn i Røde Kors. Elveredning er for dei som likar ei utfordring.

– Eg starta med elveredning på grunn av at dette var eit nivå opp. Kombinasjonen av artige, inkluderande folk i ei aktiv gruppe som dreiv faget framover gir motivasjon. Faget er komplekst og ingen elver er like, så det utfordrar ein med å tenke nytt og bruke det ein kan frå før, avsluttar Kiviranta.

Klimakrisen rammer verst de som har minst

Klimakrisen forverrer livsvilkårene til de aller mest sårbare. Røde Kors-rapport viser likevel at klimahandling nå kan hindre eksplosive behov for nødhjelp i framtiden.

Tekst: **Heidi Katrine Bang** Foto: **Røde Kors**

Vi sier at klimaendringene i Kenya allerede er her. Ekstreme værhendelser er selvfølgelig de mest synlige, og det er gjerne de som får størst oppmerksomhet i mediene. Men lokalsamfunn kjenner konsekvensene på kroppen hver dag, sier Suada Ibrahim i Kenya Røde Kors.

Tiår med rekorder

Nyttårsaftnen 2019 markerte både slutten på et år preget av voldsomme hendelser med ekstremvær og slutten på et helt tiår med rekordhøye temperaturer, stigende havnivåer og minkende is verden over. Hele tiåret var rekordvarmt, og 2019 ble det nest varmeste året som noensinne er målt, ifølge Verdens meteorologiske organisasjon (WMO). Verdens klima forskere er ikke i tvil: Den globale oppvarmingen skyldes klimautslippene fra fossil energi, forårsaket av menneskelig aktivitet. Klimaendringene fører både til tørke og flom, økte temperaturer fører til at værhendelsene blir mer ekstreme.

Stille katastrofer

Faktisk skjer om lag halvparten av Røde Kors bevegelsens nødhjelpsoperasjoner utenom krig og konflikt etter ekstreme værhendelser. Bare i løpet av det første halvåret i fjor, ble flere enn sju millioner

Siden juli 2019 har rundt 1 600 krisepersonell fra Røde Kors, respondert på mer enn 30 nøds situasjoner og støttet over 18 600 mennesker. Hjelpearbeiderne bidro både med psykososiale- og registreringstjenester på flere evakuerings sentre i Australia, i tillegg til at de bisto med utdeling av mat og vann til samfunn i nød.

tvunget fra sine hjem på grunn av ekstremvær, ifølge The Internal Displacement Monitoring Center. Året før, i 2018, var katastrofer og værrelaterte hendelser årsaken til at to tredeler av alle nye, internt fordrevne måtte legge på flukt.

Samtidig gjør klimaendringenes konsekvenser seg også gjeldende i de stille katastrofene – de som ikke preges av voldsomme, raske endringer. Langvarig tørke, for eksempel. Livsgrunnlaget til om lag en milliard mennesker i 100 land er truet av forørkning.

Regn og tørke

Suada Ibrahim leder arbeidet med å redusere konsekvensene av katastrofer og styrke tilpasning til klimaendringene i Kenya Røde Kors.

– Bønder merker hvordan regnmønsteret endrer seg, noe som gjør dem usikre på når de kan så frøene. Og når de sår, risikerer de at det ikke kommer nok regn til at avlingene modnes. Gjeterne har måttet endre rutene sine de siste årene fordi det ikke lenger er vann til dyra på rutene de har brukt før. Land

I det nordøstlige område av Kenya har det ikke regnet på fire år. Geiter, kveg og kameler dør som følge av tørken og mye av livsgrunnlaget til nomadefolket er blitt svært vanskelig.

I Bairnsdale, Victoria i Australia bisto Røde Kors-frivillige på et evakueringssenter. Her ga de blant annet psykososial hjelp og trøst til alle som hadde mistet sine hjem i de voldsomme brannene i begynnelsen av året.

Etter flere år med tørke i Chimtaal-distriktet i Afghanistan forårsaket en voldsom flom dødsfall og skader i flere provinser i mars 2019. Afghanistan Røde Halvmåne distribuerte mat og tepper til de som ble rammet.

områder ligger brakk. Pågangen av mennesker som søker mot urbane områder øker når det blir stadig vanskeligere å leve av jordbruk eller dyrehold. På toppen av alt, kommer økte helsefarer på grunn av høyere temperaturer, forteller hun.

En ny virkelighet

De samme erfaringene gjøres flere steder. I Afghanistan, der 80 prosent er avhengige av jordbruk for sitt livsopphold, har klimaendringene snudd opp ned på værmønsteret. Regnet kommer ikke lenger i de vante periodene, tørke fører til at det ikke er nok vann til å dyrke jorda. Bare i 2018 førte ekstrem tørke til at 13,5 millioner mennesker i Afghanistan kom i risikosonen for underernæring. I 2019 førte flom til at 40.000 mennesker ble tvunget på flukt.

– Folk blir avhengige av å kjøpe mat etter slike katastrofer, men med hvilke penger? Før flommen, kunne de selge produktene sine og få penger om de trengte å kjøpe noe, sier Abdul Samim som bidrar frivillig for Afghanistan Røde Halvmåne.

Krisen kan begrenses

Rapporten «The Cost of Doing Nothing» fra Det internasjonale Røde Kors-forbundet (IFRC) ble presentert for FN i fjor. Den viser at 200 millioner mennesker i 2050 kan trenge akutt nødhjelp hvert eneste år etter klimarelaterte katastrofer. Det er de som allerede har minst, som rammes av de verste

«Folk blir avhengige av å kjøpe mat etter slike katastrofer, men med hvilke penger?»

Abdul Samim

konsekvensene – både ekstreme hendelser og det som skjer i det stille.

Men rapporten viser også at det fortsatt er mulig å unngå et slikt scenario. I stedet for at antallet øker, er det mulig å redusere antall mennesker som trenger klimanødhjelp med så mye som 90 prosent sammenliknet med i dag. Det forutsetter at det tas solide grep raskt.

– Vi gir ikke opp

Røde Kors peker i rapporten spesielt på tre tiltak som er avgjørende for å hindre at det blir stadig flere ofre for klimaendringenes konsekvenser: For det første må det bygges sterkere bygninger og utvikles infrastrukturer som demninger og pumpestasjoner i mye større grad.

For det andre må alle, både humanitære aktører og myndigheter verden over, innføre bedre varslingsystemer og nye måter å finansiere god beredskap før katastrofene inntreffer. Til sist, er det vesentlig at man alltid har neste katastrofe i tankene når man gjenoppbygger etter den forrige, for å hindre at de samme menneskene gang etter gang blir rammet av katastrofer.

– Midt i de dystre framtidsutsiktene, er Røde Kors opptatt av at vi ikke gir opp. Verden har fortsatt mulig het til å unngå at fremtiden vår domineres av økende lidelser og eksplosive menneskelige behov for nødhjelp, sier generalsekretær Bernt G. Apeland i Røde Kors.

Håpløse forhold i Al Hol, Syria:

– Mer fortvilt enn jeg hadde forestilt meg

Nå er det vinter i flyktningleiren i Al Hol i Syria. Til feltsykehuset til Røde Kors kommer det stadig flere små barn. Kulda og de elendige leveforholdene tærer på de små kroppene.

Tekst: Åge Bøyum, sykepleier og delegat for Røde Kors i Al Hol i Syria.

Foto: Olav A. Saltbones

Al Hol-leiren er ikke noe sted for barn. De har få tilbud og de kjeder seg. Seks år gamle Farouk har mye glede av sin selvlagde drake, som flyr høyt i den skarpe vinden.

Hver eneste morgen når helsepersonellet ankommer teltleiren Al Hol her nordøst i Syria, sitter det allerede flere pasienter ute og venter på oss. Selv kler jeg meg i to lag med ull og regnklær. Pasientene har bare tynne klær som beskyttelse mot den bitende kulda og regnet.

Den tynne, lille jenta

To år gamle Fatima er innlagt på feltsykehuset, som ble opprettet av Norges Røde Kors i samarbeid med Syrisk Røde Halvmåne (SARC) og Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC) i juni i fjor. Den tynne, lille jenta ble innlagt med lungebetennelse og må få antibiotika

intravenøst. Hun overvåkes og veies hver dag. Vekta øker ikke på tross av næringskonsentratet hun får gjennom en sonde i magen. Men det er likevel bedre å være her på feltsykehuset enn i teltleiren. Her er det varmere, og mor kan hjelpe henne med matingen.

Sprenget kapasitet

I Al Hol-leiren bor det nå om lag 68.000 mennesker. De aller fleste av dem er kvinner og barn. Krigen har vart i over ni år. De mangler det aller meste, for leiren har egentlig ikke kapasitet til mer enn om lag en tredel av dem. De bor i telt. Jorda er hard her, og det flyter fort vann inn i teltene der de heldigste har en madrass å sove på.

Vi som bemanner Røde Kors-sykehuset, er helsedelegater fra hele verden. Situasjonen er enda mer fortvilt enn jeg hadde forestilt meg, særlig for de aller minste.

Barna brenner seg

Vinteren er hard mot flyktingene, de vasser i søle og regn. Feltsykehuset behandler pasienter med gamle krigsskader, sår og amputasjoner med infeksjoner, brudd som har grodd skjevt, barn med luftveissykdommer og underernæring.

Vinden er nådeløs. Barna har lett for å brenne seg på parafinovnne som brukes til å varme opp teltene, og til sykehuset får vi stadig inn barn med brannskader.

« Dette er i alle fall ikke noe sted for barn, verken syke eller friske. »

Åge Bøyum

Alder: 60 år

Yrke: Intensivsykepleier

Arbeidssted: St Olavs Hospital i Trondheim. Har tidligere vært høgskolelektor på Høgskolen på Vestlandet.

Bosted: Pendler til Lærdal, der han også er aktiv i det lokale Røde Kors.

Delegat: Siden 2003. 15 oppdrag for Røde Kors i blant annet Indonesia, Pakistan, Bangladesh og Sør-Sudan.

Yakob (8) ligger på magen på undersøkelsesbenken mens to av våre kolleger bytter ut gamle bandasjer, renser brannsårene på begge lårene, legger på ny salve og bandasjerer på nytt. Jeg ser den lille gutten biter hardt i jakka si av smerte.

Internasjonalt mandat

Røde Kors-sykehuset er ett av veldig få helsetilbud her etter at andre aktører har trukket seg ut på grunn av sikkerhetssituasjonen. Røde Kors' internasjonale mandat gjennom Genève-konvensjonene er å behandle alle som trenger det, uavhengig av hvilken side de eventuelt har tilhørt i en konflikt.

Menneskene jeg møter i Al Hol, lever under forhold som ingen bør leve under. Dette er i alle fall ikke noe sted for barn, verken syke eller friske. De har få tilbud, og de kjeder seg. Noen dager kan det være barn som kaster stein. Vaktene skyter i lufta om de ser dem.

Mistet beina og en arm

19 år gamle Ibrahim måtte amputere begge beina og en arm etter et bombeangrep for flere måneder siden. I sårene på føttene har det satt seg infeksjoner, og Ibrahim må legges i narkose når sårene skal renses. Smertene er voldsomme. Ibrahim er blant de sivile ofrene for denne krigen som har tatt så mange liv og forårsaket så mye lidelse. Nå bor han i telt i leiren med familien sin. Av Røde Kors har han fått en rullestol, det gjør kanskje hverdagen litt enklere. Men framtidshåp avhenger av mye mer.

Nelli Kongshaug, leder for Kors på halsen, sier det viktigste er at barna blir sett og hørt. –Vi ønsker oss enda flere nye frivillige, sier hun.

Kors på halsen møter fortvilte unge

Flere snakker om selvmord

– Temaene blir tyngre og tyngre. Aldri før har det vært så mange henvendelser til Kors på halsen om selvmord som i 2019. Nelli Kongshaug er bekymret for utviklingen.

Tekst: **Sol Sigurjonsdottir**
Foto: **Martin-Phillip Fjellanger**

Vi merker godt at tematikken er blitt tyngre. Samtalene varer lenger, og de frivillige forteller at samtalene oftere og oftere er av en mer alvorlig art, sier Nelli Kongshaug, leder for Kors på halsen.

I 2019 ser Kors på halsen, Røde Kors' anonyme hjelpelinje for barn og unge opp til 18 år, en økning i antall henvendelser om tunge temaer som selvmord, selvskadning, mobbing, vold og overgrep. En fersk årsrapport viser at det aldri før har vært flere barn og unge som tar kontakt med Røde Kors om selvmord. Det er en jevn pågang av henvendelser hele året, fra hele landet.

Røde Kors er bekymret over utviklingen, men samtidig glad for at mange unge tar kontakt og ber om hjelp.

– Derfor er det også viktig for oss å få opp svarprosenten. Det viktigste er at barna blir sett og hørt. Vi ruster opp tjenesten, og ønsker oss enda flere nye frivillige, sier Kongshaug.

Identitet og nettreelasjoner viktig i 2020

Kongshaug forteller videre at trendene vi har sett i 2019 også vil være med på å forme 2020. Identitet og identitetsspørsmål er en tematikk hun trekker særlig frem. Også nettreelasjoner, både positive så vel som negative.

– Vi ser en del temaer som voksgenerasjonen kanskje ikke kjenner så godt til, som for eksempel nettreelasjoner og kjønnsidentitet, som viktige temaer de unge tar opp med oss. Nettreelasjoner kan være like viktige som andre relasjoner man har i livet, forteller hun.

«Tilbakemeldingene vi får fra barn og unge, er at de ønsker seg at vi voksne tar oss tid.»

Nelli Kongshaug

Samtidig er det mange temaer som går igjen år etter år.

– Det som jeg samtidig synes er fint, er at vi voksne noen ganger tror det skjer så mye nytt på barne- og ungdomsfronten hele tiden, men ungdomstiden har alltid vært ungdomstid. Man er opptatt av at kroppen forandrer seg, relasjoner endrer seg, og utfordringer med tanke på hvilke valg man skal ta.

Ikke vær redd for å snakke med barna

Mener man bør senke terskelen for å ta de vanskelige samtalene.

– Tilbakemeldingene vi får fra barn og unge, er at de ønsker seg at vi voksne tar oss tid, og bruker mer tid sammen med dem på positive opplevelser som gjør at man får mulighet til å snakke sammen. Det de frivillige har er jo nettopp tid til å være tilstede for barn og unge, enten det er i samtaler gjennom Kors på halsen eller på Fellesverket.

Kors på halsen

- Kors på halsen er Røde Kors' anonyme og gratis hjelpelinje til barn og unge under 18 år.
- Hos Kors på halsen kan man chatte eller prate på telefon med trygge voksne frivillige.
- Kors på halsen har flere gode samarbeidspartnere. Telenor bidrar med midler til drift av tjenesten. I tillegg samarbeider Røde Kors og Telenor om «Bruk Hue», et gratis undervisningsopplegg om nettvett og nettmobbing (brukhue.no).
- IKEA støtter også Kors på halsen ved å donere penger fra hver solgte vegetarpai på IKEA-restaurantene i 2020.
- KappAhl bidrar til driftsstøtte ved salg av ulike varer i butikkene.
- Egmont Fonden støtter også Kors på halsen gjennom et treårig prosjekt med mål om blant annet å øke kapasiteten på hjelpelinjen slik at enda flere barn og unge kan få svar.

Ønsker du å bli frivillig i Røde Kors?

Sjekk inn på rodekors.no

Hvordan snakke med barn og unge om vanskelige tema?

Røde Kors vil i løpet av dette året tilby kurset «**Tør du lytte?**» for å ruste frivillige til å ta vanskelige samtaler med barn og unge som har opplevd noe vondt.

Hvert år er et stort antall frivillige i kontakt med barn og ungdom gjennom ulike Røde Kors-aktiviteter. Det er ikke gitt at alle føler seg klare til å stå i en situasjon hvor barn forteller om noe vanskelig. For de frivillige er det viktig å kunne føle seg trygg på hvordan møte og håndtere situasjoner hvor en deltaker forteller om for eksempel vold, overgrep eller annen form for omsorgssvikt.

Røde Kors skal være en trygg organisasjon. Derfor er det viktig at frivillige og ansatte kan håndtere også vanskelige samtaler med barn og unge som vi er i kontakt med, og følge opp ved mistanke om vold og overgrep.

En undersøkelse gjennomført med aktivitetsledere og ansatte i aktivitetene Ferie for alle og Fellesverket viser at nesten 80 prosent har hatt mistanke om at barn og unge som deltar i Røde Kors aktiviteter har vært utsatt for vold, overgrep eller mishandling utenfor Røde Kors.

Det er et mål om at frivillige i alle distrikter skal få tilbud om kurset «Tør du lytte?» i løpet av 2020.

– Du blir ikke bedre av å sitte alene på cella

Frivillig Sissel Bernhardt Knai har besøkt mange innsatte i Oslo fengsel som har blitt preget av isolasjon.

Tekst: Sol Sigurjonsdottir Foto: Eirik Norrud

Sissel Bernhardt Knai er én av om lag 500 frivillige Røde Kors-visitører. Hun har besøkt innsatte i Oslo fengsel de siste sju årene. Mange av samtalen handler om isolasjon.

– Ved første møte forteller alle at de sitter mye alene på cella. Det er et mellommenneskelig behov som ikke blir dekket, spesielt for de innsatte som ikke har familie som kan besøke dem her i Norge. De forteller at de synes det er fint å få snakke med folk som ikke er andre innsatte eller ansatte, forteller Bernhardt Knai.

Som oftest er det innsatte i varetekt hun besøker. Hun besøker hver innsatt alt fra et par ganger til jevnlig besøk i seks til åtte måneder, avhengig av hvor lenge vedkommende oppholder seg i Oslo fengsel.

– Mange forteller om mye tid alene med destruktive tanker. De forteller gjerne om skam og en usikker fremtid, og de fleste sliter med depresjon og rus. Det blir definitivt ikke bedre av å sitte alene. Grunnen til at de har havnet i fengsel er nettopp ofte på grunn av problemer med å håndtere følelser. Derfor er det veldig fint å kunne bidra til at de får det bittelitt bedre ved å kunne snakke med en visitor, og vi merker at de innsatte setter stor pris på besøkene, forteller hun.

En ekstra straff i straffen

I den nye rapporten «Innelåst: Om konsekvenser av isolasjon» har Røde Kors for første gang samlet erfaringene fra frivillige visitører som Bernhardt Knai. Uke etter uke besøker visitorene innsatte i alle de 37 fengslene som finnes i Norge.

– De frivilliges vitnesbyrd gir et dramatisk innblikk i den norske fengselsvirkeligheten. De gir sin

« Det må settes av midler til å forhindre isolasjon av innsatte i norske fengsler. Innsatte i norske fengsler skal tilbake til samfunnet.

Bernt G. Apeland

versjon av det som allerede har fått sterk kritikk fra blant annet FNs torturkomité, Europarådets torturkomité og Sivilombudsmannen: Den utstrakte bruken av isolasjon i norske fengsler, sier Bernt G. Apeland, generalsekretær i Norges Røde Kors.

Isolasjon kan gi alvorlige helseskader etter bare noen dager. Konsekvensene ser de frivillige fra Røde Kors på nært hold når de besøker de innsatte. Røde Kors har 60 års erfaring med menneskemøter i norske fengsler. Siden 1960 har visitører besøkt innsatte i varetekt og under straffegjennomføring. Årlig besøker rundt 500 frivillige visitører innsatte i fengsler fra Bredtvet til Tromsø. Halvparten av visitorene forteller i den nye undersøkelsen om samtaler med de innsatte om isolasjon. De beskriver isolasjonen som belastende fysisk og psykisk.

Carola Ruud, nasjonal fagrådgiver for Røde Kors' visitortjeneste, understreker at straffen de som fengsles i Norge får, er frihetsberøvelse. Isolasjon blir dermed en ekstra straff i straffen.

– De aller fleste innsatte skal ut. Hvis de innsatte gis en mulighet til å endre sine liv, kvitte seg med

rusbruk og andre utfordringer så vil det gagne oss som samfunn og beskytte mot kriminelle handlinger i framtida, sier Ruud.

Meningsfull menneskelig kontakt

I den nye rapporten peker Røde Kors på at Norge mangler oversikt over hvor utbredt bruken av isolasjon er i fengslene. Lovgivningen bør inneholde 12 timers minimumsstandard for fellesskap, og bør ha klare hjemler for isolasjon, på lik linje med våre naboland. Norske fengsler må tilrettelegge for at innsatte i større grad får meningsfull menneskelig kontakt med andre innsatte, ansatte og eksterne aktører. Det må settes av midler til å forhindre isolasjon av innsatte i norske fengsler.

– Innsatte i norske fengsler skal tilbake til samfunnet. Det er i vår alles interesse at de får muligheten til å klare seg best mulig når de løslates. Slik praksisen er i norske fengsler i dag, er det grunn til å spørre om kriminalomsorgen er rustet til å levere et tilbud som gjør de innsatte klare til å vende tilbake til samfunnet, sier Apeland.

Sissel Bernhardt Knai er visitor i Røde Kors og besøker jevnlig innsatte i Oslo fengsel.

« Det er et mellommenneskelig behov som ikke blir dekket, spesielt for de innsatte som ikke har familie som kan besøke dem her i Norge.

Sissel Bernhardt Knai

Ny Røde Kors-rapport om isolasjon

I januar lanserte Røde Kors rapporten «Innelåst» om konsekvensene av isolasjon i norske fengsler.

I den nye rapporten har Røde Kors for første gang samlet erfaringene fra frivillige visitører som uke etter uke besøker innsatte i alle de 37 fengslene som finnes i Norge.

De frivillige gir et dramatisk innblikk i fengselsvirkeligheten. Svært mange av de innsatte forteller om isolasjon og psykiske og fysiske problemer knyttet til isolasjonen.

Den utstrakte ulovlige bruken av isolasjon i norske fengsler er blant annet blitt kritisert av FNs torturkomité.

Visitortjenesten

Frivillige i Røde Kors besøker innsatte i fengsler over hele landet. De innsatte får noen å dele tanke sine med, en nøytral samtalepartner som ikke dømmer.

Samtalene mellom den innsatte og visitor foregår enten på cella eller på besøksrom i fengselet.

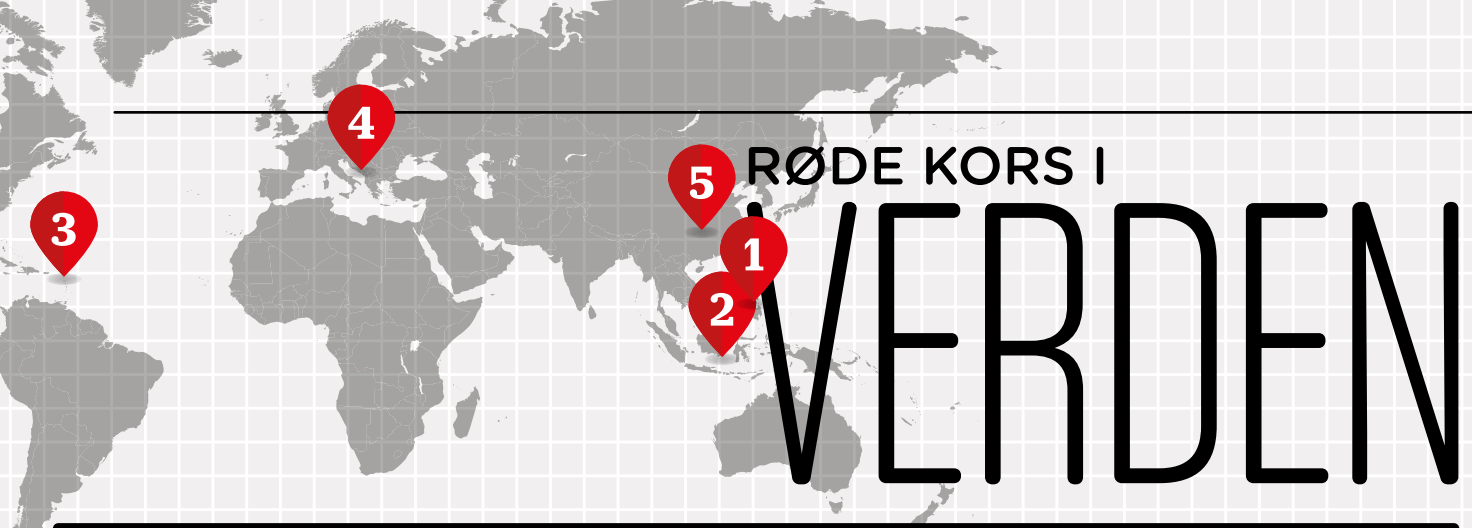
Avstanden mellom livet på cella og livet utenfor fengselet er stor. En visitor er på mange måter den innsattes vindu mot verden utenfor. Den som kommer på besøk kan være med på å gi den innsatte en følelse av normalitet og verdighet.

Nettverk etter soning

Nettverk etter soning er et tilbud til tidligere straffedømte som er på vei tilbake til et nytt liv.

I Oslo er Tilbakeføringscenteret huset til Nettverk etter soning. Her er mange ulike tilbud og aktiviteter samlokalisert. På den måten håper Røde Kors å kunne gi de som trenger det mest mulig hjelp og støtte på ett sted.

Hos Tilbakeføringscenteret er innsatsen konsentrert innen fire områder: inkludering, økonomi, arbeid og ungdom. Du kan lese mer om arbeidet på Røde Kors' nettsider.

RØDE KORS I VERDEN

Foto: Filippinene Røde Kors

1 Filippinene

Vulkansk aske dekket landsbyer

I løpet av kort tid mobiliserte Filippinene Røde Kors flere tusen frivillige da vulkanen Taal hadde utbrudd i januar. Over 70.000 mennesker ble evakuert fra områdene nærmest vulkanen. De frivillige hjalp til med å få folk i sikkerhet, opprettet evakueringsstasjoner, matstasjoner og førstehjelpsstasjoner.

Taal er en av de mest aktive vulkanene på Filippinene, og har hatt 34 utbrudd de siste 450 årene. Et 10–15 cm tykt lag vulkansk aske dekket landsbyer og ødela avlinger. Den 14 kilometer høye askeskyen stanset også all flytrafikk fra hovedstaden Manila, som ligger 60 unna.

Foto: Isaac León/American Red Cross

3 USA/Puerto Rico

Rammet av flere jordskjelv

Da det 11. jordskjelvet rammet øya Puerto Rico på bare én måned, ramlet huset Angel delte med søsteren sammen. – Alt vi eier er igjen i huset, og det er for farlig å hente ut ting, forteller han. Frivillige fra amerikanske Røde Kors har distribuert nødhjelpsartikler, opprettet hjelpesentre og gitt hjelp og støtte til de som har mistet hjemmene sine.

Foto: Indonesia Røde Kors

2 Indonesia

Tusenvise ble hjemløse

Styrtflom, jordskred og oversvømmelser rammet de vestre delene av Java i vinter. 67 personer omkom, og over 100.000 mennesker lever fremdeles i midlertidige leirer fordi hjemmene er ødelagt av den kraftigste nedbøren landet har opplevd siden målingene startet i 1966.

Indonesia Røde Kors tok i bruk gummibåter for å evakuere befolkningen, ga førstehjelp, opprettet nødleirer og kantiner, distribuerte nødhjelpsartikler, vann og mat. I tillegg sendte de 15 ambulanser og 13 tankbiler for å hjelpe befolkningen med rent vann. Fremdeles er 225 landsbyer og tettsteder utilgjengelige. Frivillige hjelper nå til med å rydde hus og hjem for gjørme og vrakrester, desinfisere for å hindre spredning av denguefeber og andre sykdommer, slik at det blir trygt å vende tilbake.

Foto: Ibrahim Mallia

4 Bosnia og Herzegovina

Gir førstehjelp til flyktninger

De siste to årene har Bosnia-Herzegovina blitt et viktig transitland for flyktninger og migranter som reiser gjennom det vestlige Balkan. Mer enn 50.000 mennesker har passert gjennom landet, mange med helseproblemer og traumer. Håndteringen av migrantene har vært et kontroversielt tema i Bosnia-Herzegovina, og derfor har de manglet helsetilbud og andre grunnleggende tjenester. På jernbanestasjonen i Sarajevo oppsøker førstehjelpsteam fra Bosnia Røde Kors migranter for å gi førstehjelp og psykososial støtte til flyktninger som trenger det.

5 Kina

Viktig å gi informasjon

Det internasjonale Røde Kors (IFRC) har utvidet innsatsen mot Covid-19-viruset. Mange steder er lokale helsesystemene under press, og Røde Kors bidrar med å sikre tilgang til grunnleggende tjenester, støtte lokale helseaktiviteter, og bistå i å korrigere falsk informasjon og stigma – alt like viktig for å kontrollere spredningen av viruset.

– Online og offline, frivillige er allerede på jobb, og lærer opp publikum om dette viruset, hjelper til med å forhindre feilinformasjon og redusere rykter og panikk. Vi vet fra tidligere utbrudd at frykt og mistillit bidrar til spredning av sykdom og hemmer responsen. Vi trenger solidaritet, ikke stigma, for å støtte samfunn og mennesker som er berørt av dette utbruddet, sier folkehelselegat Hanne Eriksen i Røde Kors.

Røde Kors-innsatsen skreddersys til hvert land. Blant annet kommer det an på epidemi-beredskap og responsevne, samt sårbarheten til bestemte grupper av mennesker i samfunnet.

Foto: Kina Røde Kors

Etter 70 år som frivillig ringte Slottet: – Den beste dagen i mitt liv

Kong Harald ønsket å takke 90 år gamle Solveig Villand Lindheim for hennes frivillige innsats for Røde Kors i Hallingdal siden 1949.

Tekst og foto: Sol Sigurjonsdottir

Helt siden hun som 20-åring meldte seg inn i Røde Kors, har Solveig hatt et brennende engasjement for menneskene rundt seg i lokalsamfunnet. Solveigs livslange innsats for frivilligheten ble hedret av selveste kongeparet.

Med stødig hånd tar Solveig Villand Lindheim (90) på seg knallrød leppestift. Om bare en liten stund skal hun møte kongen og dronningen. Denne ettermiddagen skal de hedre ildsjeler som Solveig. Ildsjeler som har viet store deler av livet til å hjelpe andre.

– Invitasjonen til Slottet var en overraskelse av de store. Den største i mitt liv, vil jeg si. Det er en stor ære. Selv om jeg ikke egentlig kan forestille meg at jeg er noen ildsjel, forteller Solveig ydmykt mens hun gjør seg klar til det store møtet.

Sprudlende engasjert i 70 år

Det er derimot mange som til de grader ser på Solveig som en ildsjel. Beviset har hun blant annet i en rekke medaljer hun har fått fra Røde Kors som takk for innsatsen gjennom en årrekke. Solveig spenner Røde Kors' hedersmedalje på drakten, og tar på perlesmykket.

Alder har ikke vært noen hindring for Solveig. Hun har holdt fast på den samme gløden og engasjementet gjennom hele 70 år som frivillig i Røde Kors. Selv om hun er fylt 90 år, er Solveig fortsatt sprudlende.

Ildsjelen

Hvem:

Solveig Villand Lindheim (90)

Hvor:

Gol Røde Kors

Hvorfor:

Solveig meldte seg inn som frivillig i Røde Kors som 20-åring, og har nå vært aktiv i Røde Kors gjennom hele 70 år. Var aktiv i Hjelpekorpsset til langt ut i 80-årene. Har de siste årene ledet Besøks-tjenesten i Gol.

– Det betyr så mye for meg å være frivillig. Det gir en stor glede og varme å kunne hjelpe noen som har behov. Ofte er det jo ikke så mye som skal til! Bare et smil kan være med på å glede noen rundt deg, forteller hun.

Ett jubileumsønske

Det var en dag i 1949 Solveig meldte seg inn i Røde Kors. Siden den gang er det blitt utallige uttrykkninger med Hjelpekorpsset. I mange år var det Solveig som hadde ansvaret for alarmtelefonen, og hun var alltid klar med ekstra matpakker i fryseren for hjelpekorpsere som måtte rykke ut på kort varsel.

De siste årene har Solveig vært leder for besøkstjenesten i Gol. For Solveig er oppskriften på et langt liv en hobby som krever noe av deg. Sol-

veigs hobby har vært Røde Kors. Hun forteller også at det å komme seg ut, og ha kontakt med yngre mennesker rundt seg, er viktig.

I sitt syttiende år som frivillig er det bare én ting Solveig ønsker seg: En arvtaker som kan ta over besøkstjenesten. Nå håper hun at flere yngre krefter vil bli med på laget.

– Jeg tror frivilligheten er minst like viktig for den frivillige selv. Det merker jeg ekstra godt nå som jeg begynner å dra på årene. Det er også det som er det fine med Røde Kors. Begynner du i Røde Kors, blir du aldri for gammel! Det er noe som passer for absolutt alle aldre. Det dekker jo hele livet! Jeg vil si det er den beste hobbyen man kan ha, sier Solveig.

Min hobby har vært Røde Kors.
Solveig Villand Lindheim

– Dette er nok et av de største øyeblikkene i livet mitt, sier Solveig (90) om dagen hun ble hedret på Slottet sammen med ildsjeler fra hele landet.

– Før måtte jeg gå til elva for å hente vann to ganger om dagen. Det tok én time å gå hver vei, sier trebarnsmor Violette (30).

Burundi

Rent vann gir friske barn

– Før var barna syke flere ganger i måneden. Etter at vi fikk vannpost med rent vann, har ingen av dem vært syke en eneste gang, forteller Violette Mpawenimana (30).

Tekst og foto: **Truls Brekke**

Violette bor sammen med sin mann og deres tre sønner i forstaden Busoro, utenfor Bujumbara, den største byen i Burundi. For noen måneder siden ble livene til den lille familien snudd på hodet. Da satte Røde Kors opp en vannpost i nabolaget deres.

– Før måtte jeg gå til elva for å hente vann to ganger om dagen. Det tok én time å gå hver vei, så jeg brukte mye tid på å hente vann hver dag. Hver gang bar jeg to jerrykanner på 25 liter. Nå har vi rent vann like ved huset vårt. Nå tar det bare to minutter hjemmefra, og jeg kan hente vann så ofte jeg vil, forteller Violette.

Livet er blitt lettere etter at den nye vannposten kom. Ikke minst holder barna seg friskere.

Likevel er ikke det den viktigste gevinsten for familien. Elven hun hentet vann i er forurenset og skitten.

Måtte drikke skittent vann

– Til tross at vannet fra elva var skittent, måtte vi bruke vi det til å drikke, lage mat, vaske klær, gjøre rent i huset og alt mulig annet. Barna var ofte syke, og måtte være hjemme fra skolen. Som regel hadde de diaré et par ganger i måneden. Jeg var alltid bekymret, og brukte mye tid på å pleie dem, forteller Violette.

Kolera, diarré og andre vannbårne sykdommer var utbredt i nabolaget.

– Siden vannposten kom, har ikke barna vært syke en eneste gang. Livet er mye enklere. Jeg har fått bedre tid til å holde det rent hjemme, jeg kan lage ordentlig mat til familien, forteller Violette.

Fått bedre råd og mer tid

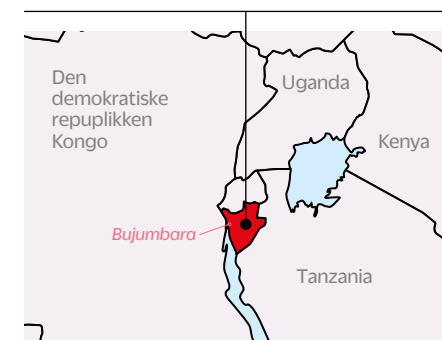
Når barna var syke, hendte det at hun kjøpte rent drikkevann i nærheten. Men det var bare unntaksvis at familien hadde råd til det.

– Nå har familien bedre råd. Vi slipper å kjøpe vann, og jeg har bedre tid til å jobbe i kjøkkenhagen. Der dyrer vi grønnsaker som vi kan spise selv, og det blir litt til overs vi kan selge på markedet, forteller Violette.

Burundi

- Folketall: 11,7 millioner
- Forventet levetid: 57,9 år
- 2/3 av befolkningen er under 25 år
- 72 % lever under fattigdomsgrensen (1,9 USD/dag)
- Utfordringer: Mangel på rent vann, mat og helsetilbud, store økonomiske ulikheter, korrupsjon og vold.

Burundi

Rent vann

- Rent vann er avgjørende for å sikre en god oppvekst og barns overlevelse. Urent vann kan blant annet føre til svekket utvikling, sykdom og underernæring.
- I Burundi mangler 40 prosent av befolkningen rent vann. På landsbygda mangler hele 70 prosent denne livsnødvendige ressursen.
- Siden 1990 har 2,6 milliarder mennesker fått tilgang til forbedret vannsystem.
- På verdensbasis lever fremdeles 663 millioner mennesker uten rent vann.

Røde Kors i Burundi

- Kolera- og mor/barn-helseprosjekter hjelper utsatte barn og familier.
- Mer enn 800.000 er Røde Kors-frivillige i Burundi. De jobber tett med helsevesenet, hjelper til i nabolaget og er en stor ressurs for landet.
- Vannposten er en del av kolera-prosjektet til Burundi Røde Kors, som er støttet av Norges Røde Kors.

Andrea Furuhovde er ungdomsdelegat i Colombia.

Delegaten

Vervet på gata, endte i Colombia

Etter to år med banking på dører og verving av medlemmer og givere på gaten i Bergen, bestemte Andrea seg for å bli frivillig i Røde Kors Ungdom.

Tekst: Marianne Wellén

Jeg jobbet deltid med verving av medlemmer og givere mens jeg studerte. Da lærte jeg mye om arbeidet Røde Kors driver med, både her hjemme og internasjonalt, og jeg fant ut at jeg ville lære og gjøre mer, sier Andrea Furuhovde.

Andrea ble etter hvert med i ressursgruppen for pilotprosjektet i Bergen til det som på den tiden het «Flyktningkompis». Kort etter tok hun på seg ansvaret som aktivitetsleder, og har siden 2017 vært leder for aktiviteten som i dag heter «Kompis», og hun er også lokalrådsmedlem i Bergen Røde Kors Ungdom.

– Jeg har alltid vært ei veldig engasjert jente med mye å gi. Grunnen til at jeg søkte om å bli ungdomsdelegat i år, var bekjentskapet med de to ungdomsdelegatene fra Colombia som i fjor høst kom til Bergen Røde Kors Ungdom og Fellesverket. Jeg jobbet tett med Ana Maria Ortiz og Juana Valentina Roza og de spilte en viktig rolle i å utvikle aktiviteten "Kom-

pis" til å bli selvdreven av unge frivillige i Bergen, forteller Andrea og fortsetter:

– I løpet av det året lærte Ana og Juana meg utrolig mye om ungdomsdelegatprogrammet og om Røde Kors i Colombia. De inspirerte meg og ble også to av mine beste venner. De bidro til min motivasjon om å søke å bli ungdomsdelegat selv i Colombia Røde Kors, legger hun til.

Erfaringer for livet

– Tiden min i Røde Kors både som frivillig i Bergen Røde Kors Ungdom og nå som ungdomsdelegat har lært meg så mye og gitt meg erfaringer for livet som jeg aldri hadde fått hvis jeg bare hadde sittet på skolebenken. Røde Kors er utrolig viktig for meg, og det er en organisasjon jeg ønsker å fortsette å være en del av, forteller Andrea.

Andrea bor og jobber sammen med ungdomsdele-

Andrea er ofte ute i distriktene og møter barn som er med i programmene til Colombia Røde Kors.

«Å bli frivillig her i Colombia Røde Kors betyr å bli del av en familie man har livet ut.»

Andrea Furuhovde

Andrea (t.h.) og hennes kollega Laila Mercedes Fremme.

Andrea sammen med andre frivillige som startet opp flyktningkompis (i dag Kompis) i Bergen, Diaa Sami og Ines Hid.

gatkollega Laila Mercedes Fremme i Cartagena helt nord i Colombia.

– Her i Cartagena er det mange nydelige strender og øyer, og jeg prøver å reise og se så mye jeg kan. Jeg er mye sammen med frivillige, og jeg har også fått mange venner her, svarer hun når vi spør om hva hun gjør på fritiden.

– Noe av det beste jeg vet er å prøve lokal mat, det er blitt en liten hobby og jeg synes maten her i Colombia er helt fenomenal. Laila og jeg har også lært oss lokal dans som salsa og den mest populære dansen her i Cartagena som heter Champeta, en dans med mye energi og rytme som stammer fra Afrika, forteller Andrea.

Men mesteparten av tiden er Andrea og Laila sammen med frivillige i Colombia Røde Kors, de blir kjent med aktivitetene og programmene og blir med når de er på jobb ute i felt.

– Akkurat nå er vi opptatt med å lage workshops for å bidra til å styrke ungdomsorganisasjonen og fremme deltagelse av flere unge frivillige i lokalmiljøet, sier hun og forteller at i julen besøkte de barn og unge i 26 forskjellige nabolag i Cartagena, for å ha julefeiring med dem. – Det var utrolig spennende å være med på og spesielt å se hvor respektert Røde Kors er i Colombia, sier hun.

Samhold blant frivillige

Det er mye i Colombia som fascinerer og imponerer Andrea. Alt fra den colombianske kulturen generelt til alle de stolte og vennlige Røde Kors-frivillige hun møter.

– Å bli frivillig her i Colombia Røde Kors betyr å bli del av en familie man har livet ut. Mange unge frivillige jeg møter her har opptil 10 års erfaring som frivillig i organisasjonen. Å være frivillig i Røde Kors er sett på som en stor ære og er en del av deres identitet, sier Andrea og forteller at hun i fjor høst deltok på en rekrutteringsleir for nye unge frivillige.

– I motsetning til i Norge er det en seks måneders prosess for å bli frivillig i Colombia Røde Kors, som ender med tre døgns bootcamp ute i skogen der de gjennom mange tøffe aktiviteter forbereder seg på å bli frivillige og bygge samhold, forteller hun.

Utveksling har stor verdi

I 2018 fikk Andrea og en annen frivillig fra Fellesverket Bergen muligheten til å reise til Frankrike gjennom Bergen Røde Kors gatemegling.

– Vi tok med oss åtte norske ungdommer til et lite lokalsamfunn utenfor Toulouse hvor vi jobbet sammen med barn og ungdommer på en lokal sportsklubb. Turen gjorde stort inntrykk meg. Både arbeidet med ungdommene våre, og de unge på sportsklubben var utrolig inspirerende. Det fikk meg til å innse hvilken verdi utveksling har, sier hun og understreker at hun synes det er utrolig gøy å jobbe med ungdom.

– Som ungdomsdelegat fra Norge til Colombia, tror jeg det viktigste jeg kan bidra med er gjennom kulturutveksling, både her i Colombia, men kanskje enda viktigere når jeg kommer hjem til min egen lokalforening i Norge, avslutter hun.

Våre partnere gjør det mulig for oss å hjelpe tusenvis av mennesker i sårbare livssituasjoner, både internasjonalt og her hjemme.

Pizzabakeren

Ny partner på Besøks-tjenesten

Pizzabakeren ønsker å bidra til å lette hverdagen for mennesker rundt om i landet og skape magiske øyeblikk i hverdagen gjennom sitt bidrag til Røde Kors' besøkstjeneste. Pizzabakeren er en norsk pizzakjede med hovedkontor i Sandnes. De har 170 pizzabakerier fordelt på alle Norges fylker. Pizzabakeren har valgt å inngå samarbeid med Røde Kors, helt konkret knyttet til vårt tilbud Besøksvenn. Pizzabakeren bidrar til rekruttering av flere besøksvenner, og styrker dermed dette tilbudet til ensomme i alle aldre. I tillegg bidrar Pizzabakeren til synliggjøring av aktiviteten.

– Gjennom vårt partnerskap med Røde Kors og støtte til Besøksvenn ønsker vi i Pizzabakeren å skape hverdagsmagi. Besøksvenn er et tilbud fra Røde Kors til mennesker som av ulike grunner ønsker mer kontakt med andre mennesker. Ved å støtte tilbudet Besøksvenn ønsker vi å bidra til å lette hverdagen for ensomme mennesker rundt om i landet og skape magiske øyeblikk i hverdagen, sier Jan Henrik Jelsa, Daglig leder i Pizzabakeren.

Caverion

Ansatte i Caverion er frivillige på Ferie for alle

Caverion har vært trofast partner med Røde Kors i 10 år og nå har de forlenget samarbeidet for fem nye år. De bidrar økonomisk og i tillegg er 20 av de ansatte frivillige i Ferie for alle hvert år. Mange barn får ikke de sosiale opplevelsene de trenger fordi familien strever økonomisk. Ferie for alle er et gratis ferietilbud til disse familiene. En av de ansatte i Caverion i Harstad, Trude Fors-Falkeng sier følgende om det å være frivillig:

Mitt første opphold på Ferie For Alle var i 2012. Jeg har vært med på syv opphold siden da. Som frivillig har jeg opplevd utrolig mye gøy, fått utfordret meg selv både fysisk og mentalt. Man må gi mye av seg selv men får enormt mye tilbake. Man opplever at barn og voksne lyser opp av glede og er taknemlige for muligheten de får til å ha ferie som alle, med alt det innebærer som latter, lek, smil og mestringfølelse. Å se barn

og voksne kunne ha fine dager sammen, i aktiviteter mange aldri før har vært med på, gjør meg varm i hjertet. Gjennom det å være frivillig har jeg fått lære å kjenne mange flotte mennesker, med ulike «bagasje» i sekken og fått et innblikk i andre kulturer. Det har gitt meg kunnskap og masse minner å ta med videre. Å være frivillig på Ferie For Alle har for meg utelukkende vært positivt!

Pantelotteriet

Tidenes beste år

2019 går inn i historien som tidens beste år for Pantelotteriet. Det betyr mye for det humanitære arbeidet.

Bare i juli ble det satset pant for 18 millioner kroner, 4 millioner mer enn i juli året før. Det er det høyeste summen i én måned noensinne. For året ble omsetningsøkningen hele 24 prosent.

– Jeg vil gjerne si tusen takk til alle som velger å støtte Røde Kors med panten sin. Det betyr utrolig mye for Røde Kors, og særlig for de lokale Røde Kors-lagene. Det betyr at vi kan utføre en helt avgjørende lokal innsats, sier Robert Mood, president i Røde Kors.

Røde Kors får hele 62 millioner kroner fra Pantelotteriet for 2019, som et resultat av nordmenns giverglede.

De lokale midlene brukes blant annet til viktig forebyggende arbeid i nærmiljøet – som å styrke den lokale beredskapen, motvirke ensomhet og sosial ekskludering og skape trygge og gode oppvekstvilkår for barn og unge.

IKEA

– God mat og god psykisk helse henger sammen

Hver gang du kjøper Kjartan Skjeldes grønnsakspai, donerer IKEA én krone til Kors på halsen, Røde Kors' gratis og anonyme samtaletilbud for barn og unge.

Kjøkkensjef Kjartan Skjelde, blant annet kjent fra Masterchef, følger opp suksessen "Kjartans fiskeburger" med en helt ny vegetarrett i samarbeid med IKEA.

Ved å kjøpe den nye paien kan du være med på å støtte Røde Kors' arbeid for barn og unge. Hvert eneste år er det om lag 35.000 barn og unge som ringer eller chatter med frivillige i Røde Kors. Kors på halsen er en anonym hjelpelinje hvor barn og ungdom helt opp til 18 år kan snakke med trygge voksne om både stort og smått.

Initiativet til å samle penger til Kors på halsen kommer fra Kjartan selv.

– Barn og ungdoms psykiske helse er et tema som trenger all den oppmerksomheten det kan få, forteller stjernekokken om det nye samarbeidsprosjektet.

Kjartans grønnsakspai er en mettende og

fyldig pai med grønnsaker og økologiske egg. Ved siden av serveres en frisk salat, blant annet med norske syltede epler.

– Vi vet at god mat og god psykisk helse henger sammen. Vi er derfor glad for at IKEA støtter Kors på halsen gjennom dette prosjektet, sier Nelli Kongshaug, leder for Kors på halsen.

Iveta Urbonaite på Kiwi Finnsnes og Stein Resvoll i Finnsnes og Omegn Røde Kors synes det er stas med pantelotteriet til Røde Kors.

**KOM I
GANG PÅ**
[rodekors.no/
123hent](https://rodekors.no/123hent)

TØY TIL OVERS?

På 1-2-3 henter vi det
hjemme hos deg!

- 1** Bestill pose(r)
- 2** Fyll posen med tøy
- 3** Bestill henting av posen (35 kr)

 Røde Kors